

RĪGAS DOMES LABKLĀJĪBAS DEPARTAMENTS

Baznīcas iela 19/23, Rīga, LV-1010, tālrunis 67105151, e-pasts: dl@riga.lv

Rīgā

15.11.2021 Nr. DL-21-600-nd

Uz _____ Nr. _____

Latvijas Republikas
Tiesībsarga birojs
Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010
_DEFAULT@90000055101

Informācijai

Labklājības ministrija
Skolas iela 28, Rīga, LV-1010
_DEFAULT@90000022064

Rīgas sociālās aprūpes
centrs "Stella Maris"

Par cilvēktiesību nodrošināšanu RSAC
"Stella maris"

Rīgas domes Labklājības departamentā (turpmāk – Departaments) saņemta Latvijas Republikas tiesībsarga (turpmāk – Tiesībsargs) 05.10.2021. vēstule, kurā Tiesībsargs informē, ka 02.09.2021. tika apmeklēts Rīgas sociālās aprūpes centrs "Stella maris" (turpmāk – RSAC "Stella maris"), lai iepazītos ar cilvēktiesību nodrošināšanas aspektiem, kā arī ar apstākļiem RSAC "Stella maris" pēc Covid19 infekcijas izplatības ierobežojumu ieviešanas valstī. Tāpat Tiesībsargs norāda, ka apmeklējuma laikā tika pievērsta uzmanība jautājumiem par klientu tiesībām uz privātās dzīves neaizskaramību, klientiem sniegtajiem sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumiem, kā arī klientu vispārējiem sadzīves apstākļiem RSAC "Stella maris".

Tiesībsargs vēstulē attiecībā uz vispārējās sadzīves apstākļiem norāda, ka RSAC "Stella maris" ir viena 5 - vietīga istaba, kura sadalīta uz pusēm, veidojot 2-vietīgu un 3-vietīgu daļu. Šajā istabā klientu gultas atrodas tuvu viena otrai, tādā veidā radot pārapdzīvotību un nenodrošinot nepieciešamo privātumu.

Šajā jautājumā Departaments informē par sekojošo. Lai gan Ministru kabineta 12.12.2000. noteikumu Nr.431 "Higiēnas prasības sociālās aprūpes institūcijām" 27.punktā noteikts, ka dzīvojamā istabā – guļamistabā un guļamistabā izvieta ne vairāk kā sešas personas, Rīgas valstspilsētas pašvaldība jau vairākus gadus veic pakāpeniskas darbības klientu dzīves apstākļu uzlabošanai Rīgas sociālās aprūpes centros, t.sk., pārejai uz 1-2 vietīgajām istabām. Tādējādi RSAC "Stella maris":

ŠIS DOKUMENTS IR ELEKTRONISKI PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO
PARAKSTU 15.11.2021. UN SATUR LAIKA ZĪMOGU

- no šī gada novembra līdz nākamā gada februārim Rīgas Attīstības programmas Investīciju plāna projekta “Higiēnas prasību nodrošināšana RSAC “Stella maris”” (turpmāk – Investīciju projekts) ietvaros tiek plānoti atsevišķu telpu grupu, sanitāro telpu kā arī grīdas seguma atjaunošanas darbi, t.sk., minētā 5 - vietīgā istaba tiks pārbūvēta, izveidojot vairākas 1-vietīgas un/vai 2-vietīgas istabas.
- no 2021.gada 1.jūlija vietu skaits samazināts no 116 uz 100 vietām;
- istabās, kurās dzīvo vairāk par vienu personu, privātuma nodrošināšanā tiek izmantoti aizslietņi.

Atbildot uz Tiesībsarga novēroto, ka abās slēgtajās nodaļās, kurās dzīvo klienti ar demenci, daļa istabu ir bezpersoniskas un tajās atrodas tikai gultas, naktsskapīši un skapis, Departaments informē, ka vienā no šīm nodaļām pašreiz tiek veikti remontdarbi, bet otrajā tiks veikti minētā Investīciju projekta ietvaros. Pēc veiktajiem remontdarbiem, klientu istabu iekārtojums iespēju robežās tiks personalizēts, pievēršot īpašu uzmanību krāsu akcentiem un mēbelēm, kuras tiks izvietotas iepriekšminētajās telpās.

Tiesībsarga vēstulē minētā vides pieejamības problēma RSAC “Stella maris” ir zināma un notiek darbs pie tehniski un finansiāli iespējamo risinājumu apzināšanas un ieviešanas. RSAC “Stella maris” klienti ir izvietoti divās 2-stāvu ēkās, vienā no ēkām 2020.gadā tika uzstādīts riteņkrēsla pacelājs. Ņemot vērā RSAC “Stella maris” ēku specifiku, riteņkrēsla pacelēja ierīkošanai tika meklēts individuāls risinājums un veikts speciāls pasūtījums ārpus Latvijas robežām. Savukārt, otrā ēkā šobrīd riteņkrēsla pacelājs nav uzstādīts, jo 2021.gadā tika izsludināts publiskais iepirkums, kurš abas reizes noslēdzās bez rezultātā. Papildus jāmin, ka šī nama otrajā stāvā tiek izvietotas personas, kuras spēj ar personāla palīdzību pārvietoties, t.sk., klienti ar personāla atbalstu tiek vesti āra pastaigās.

Atbildot uz Tiesībsarga vēstulē norādīto, ka klientu un viņu piederīgo tikšanās kopš 2020. gada marta mēneša un līdz 2021. gada vasarai faktiski nav tikušas nodrošinātas, Departaments skaidro sekojošo. RSAC “Stella maris” minētajā jautājumā ievēroja Latvijas Republikas normatīvajos aktos noteikto, Labklājības ministrijas ieteikumus un izstrādātās vadlīnijas par epidemioloģiskās drošības pasākumiem, tai skaitā, norādījumus par klientu un piederīgo tikšanos organizēšanas kārtību. Labklājības ministrijas 2020.gada 6.aprīlī izstrādātajās vadlīnijās viens no fiziskās distancēšanās noteiktajiem pasākumiem bija ierobežot apmeklējumus iestādē trešajām personām (izņemot ar iestādes vadītāja atļauju pamatfunkciju nodrošināšanai). Līdz ar to RSAC “Stella maris” no 2020.gada marta līdz 2020.gada jūnijam un no 2020.gada oktobra līdz 2021.gada jūnijam klientiem ar tuviniekiem tika nodrošinātas alternatīvas saziņas iespējas, piemēram, organizējot virtuālo sazināšanos pa tālruni vai izmantojot video sakarus.

Uzlabojoties epidemioloģiskajai situācijai, 2020.gada 9.aprīlī Labklājības ministrijas izstrādātās vadlīnijās tika norādīts, ka ieteikumi sociālās aprūpes iestādēm saistībā ar Covid-19 ir izstrādāti ar mērķi Covid-19 karantīnas noteikto ierobežojumu pakāpeniskai mazināšanai ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijās (izņemot institūcijas, kurās ir Covid-19 pozitīvi klienti vai darbinieki). Ņemot vērā vadlīnijās noteikto, no 2021.gada 7.jūnija RSAC “Stella maris” tika atsākts organizēt klientu tikšanās ar tuviniekiem klātienē (ar sociālā darba speciālista klātbūtni, lai netiktu pārkāptas epidemioloģiskās prasības attiecībā uz distances ievērošanu un individuālo aizsardzības un dezinfekcijas līdzekļu lietošanu).

Valstī izsludinot ārkārtējo situāciju no 2021.gada 11.oktobra līdz 2022.gada 11.janvārim, klientu tikšanās kārtība ar piederīgajiem RSAC “Stella maris” tika pārskatīta un pašreiz tiek organizēta atbilstoši Ministra kabineta 28.09.2021. noteikumiem Nr.622

“Epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai” noteiktajam un vadoties pēc Labklājības ministrijas izstrādātajām 2021.gada 11.oktobra vadlīnijām, kurās tiek sniegti ieteikumi ilgstošas sociālās un sociālās rehabilitācijas institūcijām ārkārtējas situācijas laikā, t.sk. norādīta kārtība, kādā organizējama klientu tikšanās ar piederīgajiem. Atbilstoši šajos noteikumos noteiktajam, RSAC “Stella maris” klientu tikšanās notiek ārpus telpām vai īpaši izveidotā tikšanās telpā (vienā apmeklējuma reizē ne vairāk kā viena persona, izņemot, ja apmeklētāji ir vairāki vienā māsasaimniecībā dzīvojoši vienas ģimenes locekļi). Šobrīd klientu tikšanās ar piederīgajiem telpās noteikts laika limita ierobežojums 20 minūtes, lai varētu nodrošināt tikšanās ar tuviniekiem pēc iespējas vairāk klientiem. Proti, pasliktinoties laika apstākļiem, lielākā daļa klientu un to piederīgie vēlas tikt iekštelpās. Ņemot vērā ierobežotu telpu daudzumu, tikšanās tiek plānotas un organizētas, nosakot tikšanās laiku un limitu. Tādā veidā tiek saglabāta iespēja ikvienam klientam, kurš izteicis tādu vēlmi, tikt ar piederīgo epidemioloģiski drošā vidē.

RSAC “Stella maris” sociālā darba speciālisti, veicot darba pienākumus, regulāri pārrunā šī brīža esošo situāciju valstī, t.sk. vairākkārtīgi informē un skaidro gan klientiem, gan klientu piederīgajiem par tikšanās kārtību, t.sk. par nepieciešamību noteikt tikšanās ilgumu, ja tikšanās tiek organizētas iekštelpā.

Par Tiesībsarga norādīto, ka RSAC “Stella maris” izolācijas telpā ievietotajiem klientiem netiek nodrošinātas regulāras nodarbības (ņemot vērā individuālajos sociālās aprūpes vai sociālās rehabilitācijas plānā noteiktos mērķus), kā arī ikdienas pastaigas svaigā gaisā arī gadījumos, kad klienta veselības stāvoklis to pieļauj, Departaments skaidro sekojošo. Izolācijas telpā tiek ievietoti klienti ar pozitīvu Covid-19 rezultātu un Covid - 19 inficēto kontaktpersonas, kā arī klienti, kuri pārvesti no ārstniecības iestādes un no jauna iestājušies klienti, ar mērķi ierobežot Covid - 19 izplatību, t.i. lai ierobežotu inficēto un iespējami inficēto klientu kontaktus ar citiem RSAC “Stella maris” klientiem. Lai neveicinātu epidemioloģiskās situācijas pasliktināšanos RSAC “Stella maris”, izolatorā ievietotās personas netiek vestas ārā, tādā veidā īslaicīgi samazinot iespējamus fiziskos kontaktus ar šīm personām. Vientulības un izolācijas fakta mazināšanai izolācijas telpā ir uzstādīts televizors un radio, tādējādi saglabājot informācijas plūsmu no masu mediju kanāliem. Tāpat izolācijas telpā izvietotajiem klientiem tiek nodrošināta lasāmviela (žurnāli, laikraksti).

Papildus jāmin, ka izolācijas telpā ievietotu klientu aprūpē tiek ņemtas vērā Labklājības ministrijas vadlīnijas, kurās norādīts, ka, veicot aprūpi, nepieciešams ierobežot aprūpētāju skaitu. Saslimušo klientu (slimnieku) uzraudzību, ārstēšanu, ēdināšanu, aprūpi nodrošina personāls, kurš strādā tikai ar klientiem, kuriem ir Covid - 19. Ieteicams, lai slimnieka aprūpē iesaistās tikai viens SAC darbinieks. Klientu aprūpi nodrošina aprūpētāji medicīnas māsu uzraudzībā, kā arī norobežot jeb izolēt slimnieku. RSAC “Stella maris” apliecina, ka izolatorā izvietotajiem klientiem tika nodrošināta medicīniskā uzraudzība, kā arī tika veikti ieraksti medicīniskajā dokumentācijā. Pēc RSAC “Stella maris” sniegtās informācijas, Tiesībsarga vizītes laikā netika pieprasīts uzrādīt medicīnisko dokumentāciju.

Tiesībsarga vēstulē norādīts, ka RSAC “Stella maris”, kopš 2020. gada marta mēneša visas klientiem paredzētās nodarbības un brīvā laika pavadīšanas pasākumi bija atcelti vai arī ierobežoti, kā arī RSAC “Stella maris” telpa nodarbību nodrošināšanai ir samērā neliela izmēra un tajā trūkst nepieciešamā aprīkojuma. Departaments skaidro, ka Labklājības ministrijas 2021.gada 11.oktobra sagatavotajās vadlīnijās noteikti pulcēšanās ierobežojumi, lai neveicinātu Covid - 19 izplatību. Līdz ar to RSAC “Stella maris” nodarbības organizē,

ievērojot vadlīnijās noteikto, ka institūcijas telpu ietvaros rīko klientiem iekšējos pasākumus (nodarbības, TV skatīšanos, spēles u.tml.) vienā kolektīvajā mājāsaimniecībā dzīvojošiem (vidēji 20-40) personas). Savukārt, teritorijā nodrošina pasākumus arī lielākam klientu skaitam, nodrošinot distancēšanos.

RSAC "Stella maris" informēja Departamentu, ka Tiesībsarga vizītes laikā nodarbību telpa bija slēgta un netika lūgts atslēgt telpu, kurā izvietoti dažādi nodarbību materiāli. Tāpat RSAC "Stella maris" sniedza skaidrojumu, ka konkrētajā Tiesībsarga vizītes dienā klientiem tika organizētas un īstenotas nodarbības RSAC "Stella maris" teritorijā izvietotajā nojumē un teltī, par ko bija iespēja pārliecināties arī Tiesībsarga pārstāvjiem. Papildus informējam, ka RSAC "Stella maris" 2016.gadā piedalījās projektā "Dzīvo un smaidi", kurā ietverti četri nodarbības cikli (radošās darbnīcas, virtuves māksla, prāta, atmiņas spēles, mūzikas terapija), 2019.gadā – projekts "Domā un radi", trīs nodarbību cikli (rokdarbu, dārkopība (mobīlā), kulinārijas) un 2020.gadā projekts "Darīsim kopā".

RSAC "Stella maris" regulāri pārskata nodarbību un pasākumu plānu klientiem, ietverot tās nodarbības un pasākumus, kuri ir pieprasīti RSAC "Stella maris" klientu vidū. Tāpat jāmin, ka RSAC "Stella maris" klientiem tiek nodrošinātas individuālās nodarbības, izvērtējot klienta spējas, t.sk. ņemot vērā klientu vēlmes, par kurām tiek veikti ieraksti sociālās rehabilitācijas plānā. Kopš 2021.gada jūlija Departaments pērk brīvprātīgo sociālā atbalsta personu darba piesaistes un koordinēšanas pakalpojumu, lai veicinātu saturīgu brīvā laika pavadīšanu RSAC "Stella maris" klientam (piemēram: asistēt klientiem pastaigās; sarunas ar klientu, mazinot vientulību, trauksmi un mobilizējot klienta iekšējos resursus, u.c.). Papildus RSAC "Stella maris" sniedz informāciju, ka uz ik katru pasākumu un plānotām nodarbībām RSAC "Stella maris" klienti individuāli tiek uzrunāti un motivēti apmeklēt, kā arī piedalīties dažādās nodarbībās. Savukārt, par iknedēļas un ikmēneša nodarbību un pasākumu grafika izvietojumu uz informācijas dēļiem, tiek pievērsta pastiprināta uzmanība, lai augstākminētā informācija būtu pieejama ikvienam RSAC "Stella maris" klientam.

Tiesībsargs vēstulē norāda, ka attiecībā uz sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas jautājumiem tika konstatēts, ka saskaņā ar institūcijas darbinieku veiktajiem ierakstiem klientu aprūpes grafikos 2021. gadā vairākiem klientiem personīgās higiēnas pasākumi (mazgāšana, roku un nagu kāju aprūpe, gultas veļas maiņa) tiek nodrošināti vidēji vienu reizi mēnesī vai pat retāk, kas ir pretrunā ar normatīvajos aktos noteikto kārtību. RSAC "Stella maris" skaidro, ka aprūpe tika nodrošināta pilnā apjomā, kā jau RSAC "Stella maris" direktore I.Andersone paskaidroja Tiesībsarga pārstāvjiem vizītes laikā, bet sakarā ar vairāku sociālā darba speciālistu, t.sk. sociālā aprūpētāja, prombūtni netika tūlītēji veikti ieraksti klienta lietā. Tāpat RSAC "Stella maris" direktore I.Andersone skaidro, ka periodiskās sociālā darba speciālistu prombūtnes dēļ, neregulāri tiek veikti ieraksti pārējās klientu lietu veidlapās, kā rezultātā ne vienmēr ir iespējams izsekot līdzīgai dinamikai attiecībā uz darbu ar RSAC "Stella maris" klientiem.

Atbildot uz Tiesībsarga vēstulē norādīto rekomendāciju par nepieciešamību organizēt papildus apmācības attiecībā uz klientu sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas dokumentācijas aizpildīšanu, novēršot neatbilstošu ierakstu veikšanu klientu dokumentos, Departaments informē, ka ir uzsākts darbs pie iekšējā normatīvā akta pārstrādes attiecībā uz klienta lietu. Darba procesa gaitā tiks organizētas tikšanās ar Rīgas sociālās aprūpes centru speciālistiem.

Jautājumā par klientu iespējām brīvi pārvietoties ārpus institūcijas paskaidrojam, ka RSAC "Stella maris" nodrošina klientiem iespēju pārvietoties ārpus institūcijas teritorijas,

par ko ir iespējams pārliecināties klientu apmeklējuma grafikos. Ņemot vērā, ka RSAC "Stella maris" lielākais vairums klientu bez atbalsta nespēj pārvietoties ārpus teritorijas, pasākumi ārpus RSAC "Stella maris" teritorijas tiek plānoti savlaicīgi. Papildus Departaments informē, ka katru gadu tiek palielināts aprūpētāju skaits Rīgas pašvaldības sociālās aprūpes centros, t.sk. RSAC "Stella maris", lai veiksmīgāk īstenotu dažādus pasākumus, t.sk. pastaigas ārpus RSAC "Stella maris" teritorijas.

Direktore

I. Kondrāte